

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๓ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ - สกุล...นางจันทร์สุดา...แสนพงษ์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้...๑๓๘ หมู่ ๕ บ้านหนองบัว ตำบลบึงทวาย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร

โทรศัพท์...๐๙๕๘๑๖๗๖๐๓ Facebook...แม่ดา...แสนพงษ์ Line...๐๙๕๘๑๖๗๖๐๓

เกิด พ.ศ..๒๕๐๓ ปัจจุบันอายุ ๖๕ ปี.....

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา...จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สถาบันการศึกษา...ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้...อำเภอเต่างอย...จังหวัดสกลนคร

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร...๒๐๐,๐๐๐...บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ...ข้าว...ทำไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ...๒...แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การปลูกข้าว และแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโพดหวาน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน...๖... ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑. ฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตข้าว

เกษตรกรได้รับความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มรายได้ จากการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในนาข้าว การเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงเห็ดนางฟ้าในนาข้าว

๓.๒. ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

เกษตรกรได้ได้รับความรู้การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงโค การปลูกหญ้าเนเปียร์ การลดต้นทุนอาหารสัตว์

๓.๓. ฐานเรียนรู้ด้านการปรับปรุงน้ำรดดิน

เกษตรกรได้รับความรู้จากการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง เศษใบไม้ ทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดต้นทุนการผลิต และผลิตน้ำหมักชีวภาพจากผัก ผลไม้ และหอยเชอรี่

๓.๔. ฐานเรียนรู้ด้านประมง

เกษตรกรได้เรียนรู้เรื่องการเลี้ยงกบ ปลาตก และปลาไหล การเพาะขยายพันธุ์ปลาตกในบ่อปูนซีเมนต์

๓.๕. ฐานเรียนรู้ด้านบัญชีครัวเรือน

เกษตรกรได้รับความรู้และได้เรียนรู้การ จด บันทึกร ค่าใช้ - จ่าย ในชีวิตประจำวัน การจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อวางแผนการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

๓.๖. ฐานเรียนรู้ด้านพืช ชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดโรคพืช
เกษตรกรด้านกิจกรรมพืช ชีวภัณฑ์ การป้องกันกำจัดโรคพืช

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน...๓...หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน๒....หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. เกษตรผสมผสาน

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒.....หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว
๓. การลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดหวาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช
๒. ผลิตและขยายชีวภัณฑ์ เพื่อป้องกันและกำจัดโรค แมลงศัตรูพืช

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดหวาน

วัตถุประสงค์

เพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ย น้ำ พลังงาน และแรงงาน

เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และต่อรอบการผลิตยกระดับรายได้และความมั่นคงของชีวิตความเป็นอยู่

เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เกื้อกูลเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และลดการใช้สารเคมี

เนื้อหา (หลักสูตรความรู้ที่ถ่ายทอด)

การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม “การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ”

การวางแผนและติดตั้งระบบการให้น้ำ

การใช้อุปกรณ์วัดความชื้น เพื่อควบคุมการให้น้ำและปุ๋ย อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผลลัพธ์คือ การลดการใช้น้ำ การลดต้นทุนพลังงาน การเพิ่มผลผลิตและรายได้

การใช้น้ำชีวภาพและน้ำหมักช่วยลดต้นทุน

ใช้น้ำหมักชีวภาพ (จากสัตว์) ร่วมกับปุ๋ยเคมี เช่น สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ๔๖-๐-๐

ขั้นตอนตัวอย่าง

อายุ ๐ วัน ให้น้ำหมักตอนหยอดเมล็ด (๑ ลิตรต่อน้ำเปล่า ๒๐ ลิตร)

อายุ ๓๐-๔๕ วัน: ใส่ปุ๋ยตามสูตร + น้ำหมัก

ให้น้ำหมักทุก ๘-๑๐ วันจนถึงอายุ ๕๐ วัน

ผลลัพธ์คือ ต้นทุนลด และผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น

การจัดการดินและใช้ชีวภัณฑ์

ส่งเสริมการวิเคราะห์ดินและใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์

ใช้เชื้อรา เช่น Trichoderma หรือ Beauveria ป้องกันศัตรูพืช แทนสารเคมีราคาแพง

ผลลัพธ์คือ มาตรฐานคุณภาพผลผลิตและลดต้นทุนรวม

การบริหารจัดการกลุ่มและการตลาด

สนับสนุนจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองด้านปัจจัยการผลิตและการตลาด

เชื่อมโยง MOU กับผู้ซื้อเพื่อประกันราคาและมาตรฐานการผลิต

การจัดฝึกอบรม

การใช้เทคโนโลยีสื่อสารและแอปพลิเคชัน

ใช้แอปฯ.ฟ.ฟาร์ม ในการตรวจสอบสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน และราคาตลาดแบบ

ทันทีเกษตรกรสามารถปรึกษาผ่านแอปฯ. หรือไลน์ และใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับผลผลิต

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงแบนดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นคือการรับรู้ผลของการทำการเกษตรแบบเดิมๆ ที่เคยกระทำแบบซ้ำๆ และผลที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ทันกับยุคสมัย จึงมีแรงบันดาลใจ ความต้องการแก้ปัญหาเดิม ๆ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ในการทำเกษตร ด้วยการนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้การเกษตรมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสร้างรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาและข้อจำกัดของเกษตรแบบดั้งเดิม เช่น ผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฝนฟ้าอากาศ ศัตรูพืช โรคพืชระบาดได้ง่าย รายได้ไม่แน่นอนหรือไม่คุ้มทุน ใช้แรงงานมากแต่ได้ผลตอบแทนน้อย

ความต้องการเพิ่มผลผลิตและรายได้ เช่น ถ้าใช้ปุ๋ยสูตรเฉพาะ, ระบายน้ำอัตโนมัติ, การวิเคราะห์ดิน ฯลฯ ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น หรือการวางแผนการผลิตตามหลักวิชาการจะช่วยลดความเสี่ยงและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

การตระหนักถึงความยั่งยืน เช่น การใช้เทคโนโลยีจะช่วยลดการใช้สารเคมีที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรดิน น้ำ พลังงาน อย่างมีประสิทธิภาพ คุ้มค่ามากที่สุด

การเข้าถึงข้อมูลและนวัตกรรมง่ายขึ้น เช่น ปัจจุบันมีอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการเกษตรโดยสามารถเรียนรู้จาก YouTube, Facebook, หรือกลุ่มเกษตรกรออนไลน์

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรโดยการทำการเกษตรที่อ้างอิงจากข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น ดิน พืช น้ำ ปุ๋ย และสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและยั่งยืน ดังนี้

การวิเคราะห์ดิน เพื่อทราบค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH), ธาตุอาหารในดิน ใช้ปุ๋ยให้ตรงกับความต้องการของพืช

การวางแผนการปลูก ใช้ข้อมูลพืชในแต่ละฤดู, ปริมาณน้ำ, และสภาพอากาศ เพื่อเพิ่มผลผลิต

การใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม คัดเลือกพันธุ์ที่ต้านทานโรค โตเร็ว และให้ผลผลิตสูง

การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ใช้วิธีทางชีวภาพ + ทางเคมีเฉพาะจุด เพื่อลดการใช้สารเคมี

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

วิเคราะห์ปัญหาและตั้งเป้าหมาย เช่น สำรวจและระบุว่า ศพก. หรือพื้นที่การเกษตรมีปัญหาอะไร

ศึกษาและเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม

ทดลองทำในพื้นที่เล็กก่อนขยายผล

ขยายผลและปรับใช้จริง

ฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้

ติดตามผลและประเมิน

ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ขั้นตอนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. เก็บตัวอย่างดิน เก็บตัวอย่างดินจากแปลงที่ต้องการปลูกพืช โดยใช้จอบหรือเครื่องมือเก็บดินชุดเล็กประมาณ ๑๕-๒๐ ซม. (สำหรับพืชไร่หรือผัก) หรือ ๓๐ ซม. (สำหรับไม้ผล) เก็บจากหลาย ๆ จุดในแปลง (๑๐-

๑๕ จุด) แล้วนำมาผสมกันให้เป็นตัวอย่างรวม ตามลมหรือฝั่งให้แห้งในที่ร่ม บดให้ร่วน และร่อนเอาสิ่งแปลกปลอมออก

๒. วิเคราะห์ดินด้วยชุดตรวจดิน ด้วยค่า N.P.K.กรด – ด่าง จาก ศดปช.หรือ สำนักงานเกษตรอำเภอ

๓. รวบรวมวิเคราะห์ดิน ซึ่งผลวิเคราะห์จะระบุค่าต่าง ๆ เช่น ค่า pH (ความเป็นกรด-ด่าง) ปริมาณธาตุอาหารหลัก เช่น ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K)

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๕ ชนิด ประกอบด้วย

- ๑.๑)ข้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๔-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)
๑.๒)ข้าวโพดหวาน.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๕-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)
๑.๓)มะเขือเทศ.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๒-๐.....(ไร่-งาน-วา)
๑.๔)มะม่วง.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)
๑.๕)มะพร้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๔ ชนิด ประกอบด้วย

- ๒.๑)ปลาช่อน.....จำนวน.....๒,๐๐๐.....(หน่วย..ตัว..)
๒.๒)ปลานิล.....จำนวน.....๒,๐๐๐.....(หน่วย..ตัว..)
๒.๓)ปลาตะเพียน.....จำนวน.....๒,๐๐๐.....(หน่วย..ตัว..)
๒.๔)ปลาดุก.....จำนวน.....๑,๐๐๐.....(หน่วย..ตัว..)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

- ๓.๑)วัว.....จำนวน.....๗.....(ตัว)
๓.๒)ไก่.....จำนวน.....๕๐.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

- ๔.๑)แก้วมังกร.....จำนวน.....๑๐.....(หน่วย..ต้น..)
๔.๒)แห่นางแมว.....จำนวน.....๑.....(หน่วย..บ่อ..)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ๘,๒๐๐ มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑.๑).....ข้าว.....เป็นเงิน.....๓,๐๐๐.....บาท/ไร่
๑.๒).....ข้าวโพดหวาน.....เป็นเงิน.....๒,๒๐๐.....บาท/ไร่
๑.๓).....มะเขือเทศ.....เป็นเงิน.....๕,๐๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต ๘,๒๐๐ บาท/ไร่
รายได้ ๒๓,๘๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผัก ไข่ไก่

เฉลี่ยรายได้วันละ ๖๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ใต้น้ำบนปลา

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มะนาว, มะม่วง, ข้าวโพด

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๕,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว, มะพร้าว, โค

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๖๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับ "ตนเอง"

ได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการเข้าร่วมอบรม/ถ่ายทอดความรู้ ทำให้มีความรู้ที่ทันสมัย และสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้นำทางวิชาการเกษตรได้

เพิ่มความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเองจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูล สนับสนุน หรือโอกาสในการพัฒนาที่มากขึ้น เช่น โครงการส่งเสริมจากภาครัฐ

ได้รับโอกาสทางอาชีพเพิ่มเติม เช่น ได้รับเชิญเป็นวิทยากร หรือเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ทำให้มีรายได้หรือความมั่นคงเพิ่มขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดกับ "เกษตรกรรายอื่น"

ได้รับความรู้ที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น เทคนิคการลดต้นทุน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ

ลดการพึ่งพาหน่วยงานภายนอก เกษตรกรสามารถเข้าถึงความรู้ในชุมชนได้เลย ไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่หรือเดินทางไกล

เกิดแรงจูงใจและความเชื่อมั่นในการพัฒนาอาชีพ เมื่อเห็นตัวอย่างความสำเร็จจาก ศพก. ก็กล้าที่จะลงทำตาม

สามารถสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายอาชีพในพื้นที่ เช่น กลุ่มทำปุ๋ยหมัก กลุ่มปลูกพืชปลอดภัย กลุ่มเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ประโยชน์ที่เกิดกับ "ชุมชนโดยรวม"

ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่ของตนเอง ลดค่าใช้จ่ายในการอบรม/เดินทาง สร้างโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้ตลอดเวลา

เกิดการรวมกลุ่ม ความสามัคคี และการช่วยเหลือกันในชุมชน เช่น ร่วมกันดูแลแปลงสาธิต ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมเกษตร

ชุมชนมีความมั่นคงทางอาหารและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น จากการส่งเสริมการปลูกพืชปลอดภัย ไม่ใช้สารเคมี และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

เป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาดูงาน ส่งผลให้ชุมชนมีชื่อเสียง และเกิดการพัฒนาร่วมกันทั้งระดับอำเภอ/จังหวัด

การเป็น ศพก. ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างรอบด้าน ทั้งในระดับบุคคล ระดับเกษตรกร และระดับชุมชน โดยช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้นำ ส่งเสริมความรู้แก่เกษตรกรรายอื่น และสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง มีความรู้ ความมั่นคงทางอาหาร และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ใน ศพก. ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้
ด้านดิน รักษาคุณภาพดิน ลดการเสื่อมโทรมของดิน
ด้านน้ำ ลดมลพิษจากปุ๋ย ปกป้องการปล่อยสารเคมีปนเปื้อนลงแหล่งน้ำชุมชน
ด้านอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็นตามความต้องการของพืช
ด้านชุมชน เกษตรกรในชุมชนมีต้นแบบความสำเร็จ ทำให้มีรายได้มั่นคงและยั่งยืน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การอนุรักษ์ดิน โดยการไถพรวนอย่างเหมาะสม และไม่ปล่อยดินเปลือย การปลูกพืชคลุมดิน เช่น ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน การเพิ่มอินทรีย์วัตถุลงในดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้ดินมีโครงสร้างดี ใช้ปลูกพืชต่อเนื่องได้ยาวนาน

อนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยการใช้นะบบน้ำหยด หรือรดน้ำแบบประหยัด การปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย หรือเหมาะสมสภาพน้ำในพื้นที่ เช่นการปลูกมะเขือเทศ การปลูกข้าวโพดหวานเป็นการลดการใช้น้ำเกินจำเป็น และช่วยป้องกันภัยแล้งในชุมชน

ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย โดยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ใช้ชีววิธี ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช เช่น บีบเวเรีย ไตรโคเดอร์มา เป็นการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ลดสารตกค้างในดินและน้ำ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศพก. มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ เช่น สภาพดิน น้ำ ภูมิอากาศความเหมาะสมของพืช หรือปัญหาของเกษตรกรในท้องถิ่น จะสามารถ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อทั้งเกษตรกรและชุมชนโดยรวม

ให้คำแนะนำที่ตรงกับสภาพจริงของพื้นที่ เมื่อมีข้อมูลดิน น้ำ อากาศ และสภาพแวดล้อมจริง ศูนย์สามารถแนะนำวิธีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือจัดการฟาร์มที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ ได้ตรงจุด เช่น รู้ว่าพื้นที่ดินเปรี้ยวควรปลูกพืชชนิดไหน หรือพื้นที่แล้งควรใช้ระบบน้ำแบบใดช่วยให้เกษตรกรไม่ต้องลองผิดลองถูก

สามารถพัฒนาเทคโนโลยีหรือแนวทางการเกษตรเฉพาะถิ่น ข้อมูลพื้นฐานช่วยให้ศูนย์สามารถ “คิดค้น” หรือ “ปรับใช้” เทคโนโลยีให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น เช่น ปุ๋ยสูตรเฉพาะจากค่าวิเคราะห์ดินในชุมชน หรือพัฒนาพันธุ์พืช/สัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ชนิดข้าวที่เหมาะสมในพื้นที่ เกิดนวัตกรรมเกษตรท้องถิ่น สร้างมูลค่าและความยั่งยืน

ส่งเสริมการผลิตอย่างแม่นยำ ศพก. สามารถวางแผนการใช้ปุ๋ย น้ำ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างแม่นยำตามข้อมูลที่มี เช่น รู้ว่าดินแปลงไหนขาดโพแทสเซียม ควรใส่ปุ๋ยเฉพาะจุด แทนการหว่านทั่วแปลง เป็นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และรักษาสิ่งแวดล้อม

สร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกร เมื่อ ศพก. มีข้อมูลรองรับคำแนะนำ ทำให้เกษตรกรมั่นใจที่จะนำความรู้ไปใช้จริง ทำให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือระหว่าง ศพก. กับชุมชนมากขึ้น ทำให้ ศพก. มีบทบาทสำคัญในชุมชน และขยายผลได้ง่าย

ช่วยวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ดี

หาก ศพก. มีข้อมูลด้านทรัพยากร เช่น ปริมาณน้ำใต้ดิน ความลาดชัน ความหลากหลายทางชีวภาพ จะสามารถออกแบบระบบเกษตรให้ยั่งยืน เช่น วางผังวนเกษตร ทำระบบกักเก็บน้ำฝน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงนโยบาย

ข้อมูลพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด เช่น พื้นที่ไหนควรส่งเสริมปลูกพืชอะไร หรือเสนอขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ/เอกชน ได้อย่างมีหลักฐาน เป็นการเชื่อมโยง ศพก. กับการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและชุมชน

เกษตรกรในชุมชนสามารถเข้ามาศึกษา ทดลอง และดูงานในพื้นที่จริง

มีการถ่ายทอดความรู้จาก "เกษตรกรต้นแบบ" หรือ "ปราชญ์ชาวบ้าน" ไปสู่ผู้อื่น

มีผู้เข้าอบรม/ดูงานจำนวนมากในแต่ละปี เช่น เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หรือเจ้าหน้าที่รัฐ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

การให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ผ่านช่องทางพบปะพูดคุยในพื้นที่ เช่น ที่ ศพก. หรือ ติดต่อสอบถามทางโทรศัพท์ ซึ่งหัวข้อการให้คำปรึกษา เช่น ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาโรค แมลงศัตรูพืช ปัญหาดินและปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งทาง ศพก. จะแนะนำการตรวจวิเคราะห์ดิน เทคนิคการปลูก การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ยอย่างเหมาะสม การป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ศพก. จะเน้นการรับฟังปัญหา วิเคราะห์ร่วมกัน วางแผนการแก้ไข ทดลองนำร่อง ติดตามผลและปรับปรุง โดยใช้หลักผลจากการปฏิบัติ หลักวิชาการและเจ้าหน้าที่เกษตรคอยเป็นที่ปรึกษา

การรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกร ส่วนมากจะไม่ค่อยมีเพราะเกษตรกรในพื้นที่ร้องเรียนผ่านศูนย์พิรุณราชบุรี

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรได้อย่างทั่วถึง สามารถรวบรวมและกระจายข่าวสารจากหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร พัฒนาที่ดิน พาณิชย์ ฯลฯ มีช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก

ศพก. มีจัดอบรมและถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมอบรม / สาธิต / ดูงาน ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลผลิต การตลาดออนไลน์

ศพก. เป็นแหล่งให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่ เกษตรกรสามารถเข้ามาขอคำปรึกษาเรื่องโรคพืช แมลง ดิน น้ำ การวางแผนการผลิต มีเจ้าหน้าที่ หรือปราชญ์ชาวบ้านให้คำแนะนำเฉพาะรายได้อย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ / สาธิตในแปลงจริง จัดอบรมให้เกษตรกรในพื้นที่เห็นและลงมือทำด้วยตนเอง เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชหมุนเวียน การวิเคราะห์ดิน เน้นการ "เรียนรู้จากการลงมือทำ" มากกว่าฟังบรรยาย ทำให้เกษตรกรมีทักษะที่นำไปใช้ได้จริง เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น เลิกใช้สารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นการเพิ่มจำนวนเกษตรกรต้นแบบในชุมชน

ศพก. เป็นเกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ชาวบ้าน ที่ดีในชุมชน เป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนอื่นในชุมชน ช่วยลดช่องว่างด้านภาษา ความเข้าใจ และสร้างแรงบันดาลใจที่ดี เกิดเครือข่ายเกษตรกรเรียนรู้ร่วมกันชาวบ้านให้ความเชื่อถือมากขึ้น เพราะเห็นผลจากเพื่อนบ้านของตน

การใช้สื่อออนไลน์และดิจิทัล ในการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกร เช่น สร้างกลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก หรือ TikTok เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แชนด์วิดีโอสั้น เทคนิคการเกษตรรายวัน ข่าวสารตลาด และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเกษตรกรเข้าถึงความรู้ได้สะดวก รวดเร็ว และตลอดเวลา ทำให้กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้มากขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศพก. มีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการวางแผน ถ่ายทอดความรู้ จัดอบรม สาธิต พัฒนาเครือข่าย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง สร้างรายได้ และพัฒนาเกษตรกรรวมในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑. วางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก วางแผนการจัดกิจกรรมประจำปีของศูนย์ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เชื่อมโยงแผนของศูนย์กับนโยบายส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐหรือท้องถิ่น

๒. เป็นผู้นำในการประชุมและบริหารคณะกรรมการ ศพก. ทั้งการประชุมวางแผน ติดตาม และประเมินผล มอบหมายงานให้กับคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สร้างความร่วมมือและความสามัคคีในคณะกรรมการ ศพก.

๓. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ศพก. ประสานงานให้มีการจัดอบรมดูงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำเกษตรอินทรีย์ การตลาดผลผลิต

๔. ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทน ศพก. ในการประสานงานหรือรับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ อบต. บริษัทรับซื้อผลผลิตโรงเรียนในพื้นที่

๕. ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานของ ศพก. มีการตรวจสอบและติดตามว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามแผนหรือไม่ สรุปผลงานและรายงานต่อชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๖. เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและภาวะผู้นำ เป็นผู้นำที่ยืน มั่นคง เสียสละ มีวินัย และยึดหลักธรรมาภิบาล กระตุ้นให้สมาชิกและชาวบ้านเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

๑. เป็นแหล่งความรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ภาคภูมิใจที่ศูนย์สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตร ให้เกษตรกรนำไปใช้จริง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในวิถีชีวิต เช่น การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และทำเกษตรแบบยั่งยืนได้มากขึ้น

๒. มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร ภาคภูมิใจที่ได้เห็นเกษตรกรในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีทักษะใหม่ ๆ และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นจากการเรียนรู้และลงมือทำจริง

๓. เป็นจุดเชื่อมโยงของความร่วมมือหลายภาคส่วน ภาควิชาที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน หน่วยงานรัฐ โรงเรียน อบต. และเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนางานเกษตรในพื้นที่

๔. สามารถพัฒนาและยกระดับตนเองจากเกษตรกรทั่วไป สู่ผู้นำทางความรู้ ภาควิชาในฐานะผู้จัดตั้งหรือประธานศูนย์ ที่สามารถพัฒนาตนเองจากเกษตรกรธรรมดา มาเป็นผู้นำชุมชนด้านความรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

๕. ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ภาควิชาที่ศูนย์มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และผลักดันให้ชุมชนมีแนวทางการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

๖. สร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน ภาควิชาที่เป็นศูนย์รวมของการเรียนรู้ การร่วมมือ และการแบ่งปันในหมู่เกษตรกร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และชุมชนสามารถพัฒนาไปด้วยกัน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑.๑. ความเป็นผู้นำในรูปแบบ “ทางการ” เช่น ประธาน ศพก.ระดับอำเภอ วิทยากร คณะกรรมการ ฯลฯ ในฐานะผู้นำในตำแหน่งอย่างเป็นทางการ มีหน้าที่วางแผน บริหารจัดการ และขับเคลื่อนกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้อย่างมีระบบ จึงรู้สึกภาควิชาที่สามารถทำให้ศูนย์เป็นที่ยอมรับ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรมของชุมชน

๑.๒. ความเป็นผู้นำในรูปแบบ “ไม่เป็นทางการ” เช่น การเป็นแบบอย่าง การจุดประกาย การให้แรงบันดาลใจ แม้ไม่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการในบางบริบท แต่ก็รู้สึกภาควิชาที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการทำเกษตรอย่างยั่งยืน แบ่งปันประสบการณ์ ให้คำแนะนำอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นที่พึ่งของเพื่อนบ้านและเยาวชนในชุมชน

การดำเนินงานของ ศพก. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในฐานะ “ผู้นำชุมชน” ทั้งในรูปแบบทางการ เช่น การบริหารจัดการศูนย์และประสานงานกับหน่วยงาน และในรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี การให้คำปรึกษา และการจุดประกายแรงบันดาลใจแก่เพื่อนบ้านและเยาวชน สิ่งเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตรอย่างยั่งยืน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

๒.๑. ในด้านการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หนึ่งในความภาคภูมิใจที่สำคัญของการดำเนินงานเป็น ศพก. คือ การได้ “เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ และทรัพยากรส่วนตัว” เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว การทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ไม่ได้มีรายได้หรือผลตอบแทนโดยตรง แต่ด้วยความตั้งใจจริงในการพัฒนาเกษตรกรรมของชุมชน ทำให้เรายินดีเปิดบ้าน เปิดใจ และเปิดโอกาสให้เกษตรกรหรือเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ และเติบโตไปด้วยกัน การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ จึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการเป็น “ผู้ให้” ที่สร้างโอกาส สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

จงภูมิใจที่เกิดมาเป็นเกษตรกร ลงมือทำทันที ไม่ต้องรอพรุ่งนี้

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการถอดบทเรียน)

ผู้ที่มีส่วนร่วมดำเนินการถอดบทเรียน ประกอบไปด้วยคณะทำงานถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ประกอบด้วย

๒.๑. นายนครศักดิ์ พรหมสาชา..... นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

- ๒.๒. นางสาวอรพรรณ ชันเพี้ยแก้ว..... นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
 ๒.๓. นางสาวชุติมา ศรีหนองห้วย..... นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ.....
 ๒.๔. นางสาวสิริลักษณ์ สุวรรณโณ..... นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ.

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน ศพก.

๑..การเตรียมความพร้อม

- ระบุเป้าหมายของการถอดบทเรียน
- เลือกทีมถอดบทเรียน
- เตรียมเอกสาร/ข้อมูลพื้นฐาน เช่น แผนงานกิจกรรม ผลการดำเนินงาน ฯลฯ

๒..การรวบรวมข้อมูล

- การสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้
- การประชุมกลุ่ม (Focus Group)
- การสังเกตการณ์ในพื้นที่จริง
- การใช้แบบสอบถาม หรือแบบฟอร์มถอดบทเรียน

๓..การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน (เช่น เริ่มต้นอย่างไร? ทำอะไร? ใช้ทรัพยากรใด?)
- วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ และสิ่งที่ควรปรับปรุง
- สรุปเป็นองค์ความรู้ แบ่งเป็นหมวด เช่น ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหาร

จัดการ

๔..การจัดทำรายงานถอดบทเรียน

- เขียนสรุปบทเรียนในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น บทนำ กระบวนการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่ได้ ข้อดี/ปัญหา/แนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะ

- จัดทำเป็นเอกสาร รายงาน หรือคลิปวิดีโอ

๕..การเผยแพร่และนำไปใช้

- ถ่ายทอดบทเรียนให้แก่ศพก.อื่น ๆ หรือเครือข่ายเกษตรกรใช้เป็นสื่อฝึกอบรม/กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

- บรรจุไว้ในฐานข้อมูลหรือแหล่งเรียนรู้ของหน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน

- SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน/โอกาส/อุปสรรค)
- การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review (AAR))
- แผนภูมิ/แผนผังความคิด (Mind Mapping)
- แบบฟอร์มถอดบทเรียนของกรมส่งเสริมการเกษตร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑..ขาดความเข้าใจในกระบวนการถอดบทเรียน

- เจ้าหน้าที่หรือเกษตรกรไม่เข้าใจว่าการถอดบทเรียนคืออะไร ทำไปเพื่ออะไร
- ไม่รู้วิธีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปบทเรียน

๒..ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

- ไม่มีการบันทึกข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม
- ขาดภาพถ่าย เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลเชิงปริมาณที่ชัดเจน

๓. เวลาจำกัด / ขาดการวางแผนล่วงหน้า

- การถอดบทเรียนมักเกิดขึ้นหลังจบกิจกรรมเร่งด่วน ทำให้ไม่มีเวลาเตรียมตัว
- ขาดการจัดสรรเวลาและทรัพยากรสำหรับการถอดบทเรียนอย่างเหมาะสม

๔. ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ

- เกษตรกรเจ้าของแปลง หรือเจ้าหน้าที่ในพื้นที่อาจไม่ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่
- ขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการถอดบทเรียน

๕. ขาดทักษะในการวิเคราะห์และสรุปบทเรียน

- ผู้ดำเนินการขาดความสามารถในการสรุปองค์ความรู้จากข้อมูลที่มี
- เน้นบันทึกเหตุการณ์มากกว่าวิเคราะห์หรือสรุปให้เป็นแนวปฏิบัติ

๖. ไม่มีการนำผลถอดบทเรียนไปใช้ต่อยอด

- ถอดบทเรียนแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ต่อ หรือไม่ถูกเผยแพร่อย่างทั่วถึง
- รายงานถอดบทเรียนมักจัดเก็บไว้แต่ไม่ได้นำไปสื่อสารหรือขยายผล

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน ศพก.

๑. สร้างความเข้าใจและฝึกอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- จัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ความรู้เรื่องการถอดบทเรียน
- ใช้ตัวอย่างจริงหรือกรณีศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจง่ายขึ้น

๒. จัดเตรียมแบบฟอร์มถอดบทเรียนที่ใช้งานง่าย

- ใช้แบบฟอร์มมาตรฐาน เช่น แบบฟอร์ม AAR หรือ Checklist เพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวก

- ให้ผู้เกี่ยวข้องบันทึกข้อมูลระหว่างดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๓. วางแผนการถอดบทเรียนล่วงหน้า

- บรรจุกิจกรรมถอดบทเรียนไว้ในแผนงานตั้งแต่ต้นปี
- กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน และติดตามผลการถอดบทเรียนเป็นระบบ

๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

- เชิญเกษตรกรต้นแบบ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และผู้รับผลประโยชน์มาร่วมวิเคราะห์
- ใช้วิธีประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น

๕. พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และจัดทำรายงาน

- ฝึกเจ้าหน้าที่ให้สามารถวิเคราะห์เชิงระบบ แยกแยะปัจจัยความสำเร็จ และจัดทำองค์ความรู้

- ใช้สื่อเสริม เช่น แผนผังความคิด (Mind Map), SWOT, หรือการเล่าเรื่อง (Storytelling)

๖. เผยแพร่และใช้ประโยชน์จากบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

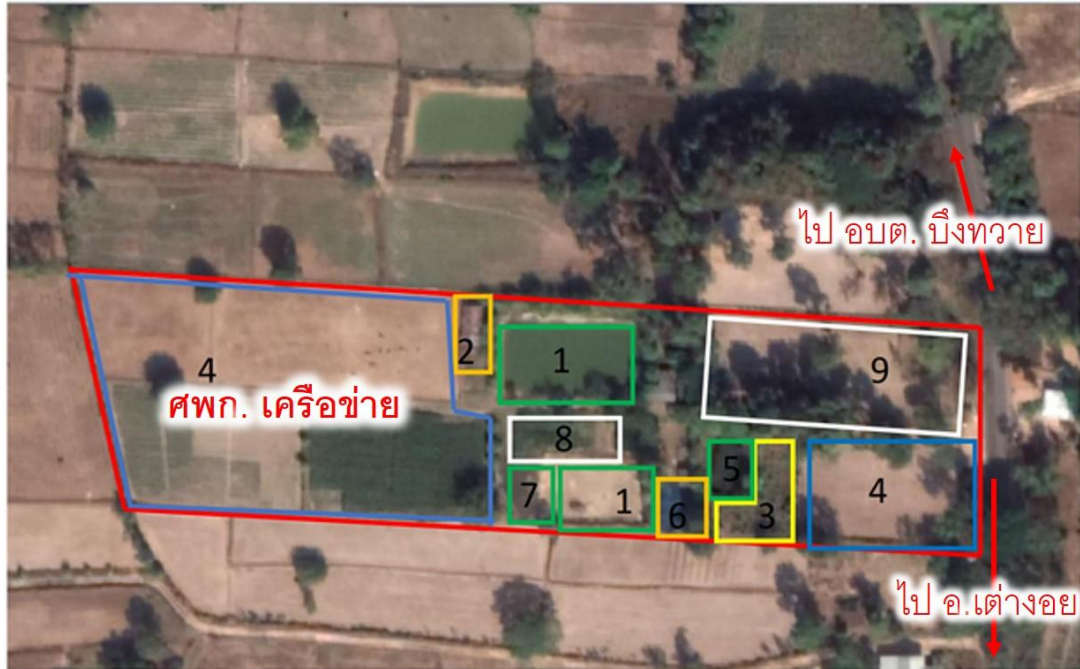
- จัดทำสื่อประกอบ เช่น วิดีโอ นอร์ดนิทรรศการ เอกสารสรุป
- นำไปใช้ในกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือฝึกอบรมในชุมชน

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้งแปลง ศพก. อำเภอต่างอย

หมายเลข ๑ สระน้ำและฐานเรียนรู้ด้านประมง

หมายเลข ๒ ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

หมายเลข ๓ ฐานเรียนรู้ด้านพืช

หมายเลข ๔ แปลงนาข้าวและแปลงปลูกข้าวโพดหวาน

หมายเลข ๕ บ่อนอนุบาลปลา

หมายเลข ๖ บ่อเลี้ยงกบ

หมายเลข ๗ แปลงมะนาววงบ่อ

หมายเลข ๘ แปลงผัก

หมายเลข ๙ แปลงปลูกข้าวโพดหวานละมะเขือเทศ